

Matus János[✦]

A kétpólusú politikai pártrendszer kialakulása az Amerikai Egyesült Államokban

DOI 10.17047/HADTUD.2022.32.2.131

Az Egyesült Államok, mint a világ egyik vezető hatalma, lényeges hatást gyakorol a nemzetközi folyamatokra. A nemzetközi intézményekben és a kétoldalú kapcsolatokban valamennyi állam számára fontos lehet az amerikai magatartás mögötti megfontolások megismerése. A kül- és biztonságpolitikák értelmezésének és magyarázatának számos útja között az egyik lehetséges változat a belpolitikai folyamatok és lépések megismerése a politikai pártok közötti változó kapcsolatokon keresztül.

A hatalom gyakorlásában egymást váltó két párt kialakulásának, egymáshoz és a társadalomhoz való viszonyának tanulmányozása alapot adhat az Egyesült Államok kül- és biztonságpolitikájával kapcsolatos következtetések levonására is. A jelen tanulmány célja az amerikai politikai pártrendszer kialakulásának és fejlődésének bemutatása a kétpólusú rendszer megszilárdulásához vezető New Deal időszakig.

KULCSSZAVAK: politikai pártrendszer, fékek és ellensúlyok rendszere, hatalommegosztás, alkotmány kiegészítés, kinyilatkoztatott sors

The emergence of the bipolar political party system in the United States

The United States of America as one of the major actors in the international system can play decisive role in shaping international processes. In the international institutions as well as in bilateral relations it may be important for all states to be aware of the sources of American conduct. Among the numerous ways of understanding and explaining foreign and security policies one option can be learning about domestic policies via exploring changing relationship among political parties. The study of emergence of two parties alternating in power, their relationship to each other and to the society may help to make sound conclusions about the foreign and security policy of the United States. The aim of this study is to explore and present the emergence and evolution of the American political party system up to its consolidation in the era of the New Deal.

KEYWORDS: *political party system, system of checks and balances, division of power, amendment of the constitution, manifest destiny.*

✦ MTA doktora, nyugdíjas – Doctor of the Hungarian Academy of Sciences. Retired;
e-mail: janosmatus83@gmail.com; ORCID 0000-0002-1878-7644

Bevezetés

Az amerikai politikai és jogi rendszer alapjait az 1787-ben kidolgozott Alkotmányban tették le a brit gyarmati függéstől megszabadult 13 független állam képviselői. Az alkotmány szellemének megértése és a ratifikációs eljárások elősegítése érdekében három szerző, Alexander Hamilton és John Jay New York állam és James Madison Virginia állam képviselői a sajtóban tanulmányokat jelentettek meg publicus aláírással, amelyek később egy kötetben is megjelentek „A Föderalista” cím alatt.¹ A szerzők 85 tanulmányban foglalták össze az Alkotmány politikai és filozófiai alapelveit. Kifejtették nézeteiket a föderális államszervezet előnyeiről, a fékek és ellensúlyok rendszerének mechanizmusáról, a hatalommegoszlás pozitív hatásairól, az érdekek pluralizmusáról és annak kezelésmódjairól, valamint a demokratikus képviselői rendszer közvetett és közvetlen formáiról.

A csoportérdekek képződése és hatása a demokratikus politikai rendszerre fontos helyet foglalt el a tanulmányokban. James Madison – a későbbiekben az Egyesült Államok negyedik elnöke – elkerülhetetlennek jellemezte az érzelmekek és érdekek kombinációi által motivált csoportok kialakulását, amelyek tevékenysége sértheti más csoportok vagy egész politikai közösségek érdekeit. A kialakult érdekcsoportok vetélkedése gyakran vezet igazságtalanságokhoz és jogsértésekhez. A 10-es számú esszéjében a következőket írta: „*Oly igen hajlamos az emberiség a kölcsönös ellenségeskedésre, hogy ahol nem kínálkozik alapos alkalom, ott a legkomolytalanabb, legképtelenebb megkülönböztetések is elegendőnek bizonyulnak barátságtalan érzelmek szítására és a leghevesebb összetűzések kirobbantására.*”²

Madison szerint demokratikus rendszerben az érdekcsoportok szerveződését nem lehet megakadályozni, ezért csak káros hatásai kordában tartására lehet törekedni. Ha egy érdekcsoport többségbe kerül, a demokratikus rendszer lehetővé teszi számára a visszaélést a köz javával és mások jogaival. A kormány fontos feladata megvédeni a köz javait és az egyén jogait az ilyen csoportokkal szemben. A túlsúlyban lévő csoportok mindig kísértést éreznek saját hatalmuk és gazdagságuk növelésére, amellyel szemben nem lehet számítani sem a vallás, sem az erkölcs fékező erejére.³

A fékek és ellensúlyok rendszerének szerepét Madison a következőkkel támasztotta alá: „Ha az emberek angyalok volnának, nem kellene kormányozni őket. S ha az embereket angyalok kormányoznák, a kormányzatot sem belülről, sem kívülről nem kellene ellenőrizni. Az olyan kormányzati rendszer kialakításában, amelyben emberek igazgatnak más embereket, a nagy nehézség a következő: először képessé kell tenni a kormányzatot arra, hogy irányítsa és ellenőrizze a kormányozottakat; másodsorú rá kell kényszeríteni, hogy ellenőrizze saját magát. A néptől való függés kétségkívül a kormányzat első számú ellenőre, de a tapasztalat arra tanította az emberiséget, hogy szükség van kiegészítő óvintézkedésekre is.”⁴

1 Hamilton, Alexander – MADISON, James – Jay, John: A föderalista. Értekezések az amerikai alkotmányról. Európa Könyvkiadó, Budapest, 1998.

2 Hamilton – Madison – Jay: idézett mű 94.

3 Hamilton – Madison – Jay: idézett mű 96.

4 Hamilton – Madison – Jay: idézett mű 381.

A kormányzati rendszer saját belső ellenőrzésének a leghatékonyabb megoldása a törvényhozó, a végrehajtó és a bírói hatalom funkcionális szétválasztása oly módon, hogy az egyes ágazatoknak lehető legkevesebb beleszólása legyen a többi tagjainak kinevezésébe. Ez különösen fontos a bíróságok tagjai esetében, ahol a szakmai követelmény lehet az egyetlen kiválasztási szempont. A hatalom egyetlen ágazatba történő koncentrációját az alkotmányban foglalt biztosítékokkal kell megakadályozni. Madison javaslata ennek biztosítására: „Becsvágnak becsvággal kell szembesülnie” elv alkalmazása.⁵ Madison szerint köztársasági kormányzatban a törvényhozó hatalomé a főszerep. A hatalommegosztásnak és az ellenőrzésnek azonban ezen a hatalmi ágazaton belül is kell érvényesülni az „ellenőrzés az ellenőrzésen belül” elvnek megfelelően. Ezzel összhangban az alkotmány a képviselőház hatáskörébe utalta a bűnvádi eljárások lefolytatását, a tárgyalás és az ítélelhozatal azonban a szenátus hatáskörébe tartozik. A funkciók szétválasztásának egy következő példája: a képviselőház kezében van a pénzügyek intézése, a szenátus pedig a külföldi államokkal való kapcsolattartást tartja ellenőrzés alatt.

A pártrendszer fejlődésének első szakasza

1788-ban az első elnökválasztás idején még nem voltak politikai pártok az Egyesült Államokban. Létezett ugyan egyfajta megosztottság az erős központi kormányzat hívei, a föderalisták és az egyes államok nagyobb önállóságának támogatói, az antiföderalisták között. Az első elnökválasztás győztese George Washington, a függetlenségi háború vezetésével nagy tekintélyt szerzett tábornok volt. Washington elnök a nemzeti egység szempontjából károsnak tekintette a politikai pártokat, amelyek szerinte ellentéteket szítanak, és ellenségeskedéshez vezetnek.⁶

A politikai megosztottság első jelei viszonylag korán felszínre kerültek az új kormányzatban. 1791-ben Alexander Hamilton pénzügyminiszter kezdeményezésére a Kongresszus létrehozta az első nemzeti bankot 20 évre szóló működési engedéllyel. Thomas Jefferson külügyminiszter azonban az alkotmány betűjével ellentétesnek tartotta a döntést. Mindkét miniszter erőfeszítéseket tett a saját véleményét követő támogatók toborzására. Hamilton a pénzügyminisztériumban hatékony szervezetet hozott létre, amelynek bázisán az 1790-es évek első felében megalakult a Föderalista Párt, amelynek első támogatói az északi államok bankárai, kereskedői és vállalkozói voltak.⁷

A második nagy vita a külpolitikával kapcsolatban alakult ki. Az új adminisztráció számára a fő problémát a Nagy-Britanniához és Franciaországhoz való viszony alakítása okozta. Amikor 1793-ban kitört a háború Franciaország és Nagy-Britannia között, Franciaország az 1778-ban kötött szövetségi szerződésre hivatkozva számított az Egyesült Államok támogatására. A Washington kormány azonban egy semlegességi nyilatkozattal válaszolt.⁸ Egy évvel később szerződést kötött Nagy-Britanniával

5 Ugyanott: 381.

6 History of American Political Parties (Part One) <https://www.youtube.com/watch?v=2L7SzikqM5A> (Letöltés ideje: 2022)

7 Federalist Party <https://www.youtube.com/watch?v=SPK5vb55U74> (Letöltés ideje: 2022)

8 VALONE, Stephen J. (szerkesztő): Two Centuries of U.S. Foreign Policy, Praeger, Westport, Connecticut, 1995. ISBN 0-275-95325-4 1-4.

a kapcsolatok normalizálásáról, beleértve a kereskedelmi kapcsolatok helyreállítását és a brit csapatok visszavonását Észak-Amerika néhány területéről.⁹ Jefferson külügyminiszter élesen ellenezte a szerződést és a vita fokozatosan két tábor vitájává szélesedett.

1796 szeptemberében, elnöksége végéhez közeledve George Washington elnök búcsúbeszédében javaslatot tett utódainak a követendő külpolitika alapelveire. Hosszasan elemezte a nemzetek közötti konfliktusok forrásait. Hangsúlyozta a kereskedelem fontosságát és óvott a túlzott politikai közelségtől a nemzetközi kapcsolatokban. Figyelmeztetett, hogy a jövőben az Egyesült Államoknak távol kell tartani magát az európai államok konfliktusaitól.¹⁰

A George Washingtonot követő második elnök, a föderalista John Adams elnöksége alatt megkezdődött egy új politikai párt szervezése Demokratikus Republikánus Párt név alatt, amelynek a vezetője Thomas Jefferson alelnök volt. Az 1800. évi választáson első alkalommal versenyeztek a pártok képviselői. A Föderalista Párt elnökjelöltje John Adams hivatalban lévő elnök, kihívója Thomas Jefferson alelnök a Demokratikus Republikánus Párt vezetője volt.

A két politikus közötti vetélkedés rendkívül durva, személyeskedő jelleget öltött. Ezzel már a pártküzdelmek kezdetén hagyományt teremtettek a későbbi hasonló választási kampányokhoz, többek között a karaktergyilkosság módszereinek megalapozásával. Az elnökválasztást Thomas Jefferson nyerte meg és a Kongresszus mindkét házában is a Demokrata Republikánus Párt képviselői kerültek többségbe. A Föderalista Párt ezt követően fokozatosan elveszítette befolyását, jelöltjei nem tudtak győzni az elnöki pozícióért folytatott versengésben és többséget sem tudtak szerezni a Kongresszusban.¹¹

A Jefferson adminisztrációval elkezdődött a Demokrata Republikánus Párt három évtizeden át tartó dominanciája. Ez a párt adta nemcsak az elnököket és alelnököket, hanem a Kongresszus mindkét házának többségét is. Ezalatt határozottan kirajzóldtak a két politikus, Hamilton és Jefferson, illetve az általuk alapított két párt közötti különbségek kontúrjai. A két politikus víziója lényegesen eltért egymástól az Egyesült Államok jövőjéről.

Hamilton az erős központi kormány, a központosított pénzügyek, a vámokkal védett hazai ipar fejlesztésének és az alkotmány lazább értelmezésének híve volt. Szükségesnek tartotta az erős szárazföldi haderő és haditengerészet létrehozását. Külpolitikában a Nagy-Britanniával való kapcsolatok mielőbbi rendezését támogatta. A francia forradalom hatásait károsnak tartotta és óvott a radikalizmus terjedésének veszélyeitől. Fő támogatói bázisa az északkeleti államokban, döntően New Yorkban és Új-Angliában voltak.

Hamiltonnal szemben Jefferson ellenezte az erős központi kormányt, mert szerte az országot korlátozza az államok alkotmányban biztosított jogait. Nem támogatta a nemzeti bank létrehozását, helyette az egyes államokban létrehozott bankok

9 Jay Treaty in a Nutsell <https://www.youtube.com/watch?v=8Sc770HD88A> (Letöltés ideje: 2022)

10 VALONE, Stephan J., idézett mű 6.

11 History of American Political Parties (Part One) <https://www.youtube.com/watch?v=2L7SzikqM5A>, (Letöltés ideje: 2022)

hálózatát tartotta jó megoldásnak. Az amerikai gazdaság legfontosabb szereplőinek a farmereket és a kisiparosokat tekintette. A britekkel való kapcsolatok rendezésében a monarchia visszaállításának veszélyét sejtette. Lelkesen támogatta a francia forradalmat és a Franciaországgal való kapcsolatok fejlesztésén munkálkodott. Az ország védelme szempontjából parti védelmi funkciókat ellátó minimális haditengerészeti erő fenntartását látta indokoltnak. Ragaszkodott az alkotmány szigorú betű szerinti értelmezéséhez. Fő támogató bázisa a déli mezőgazdasági államokban volt.¹²

Az első politikai pártok közötti vitát minden bizonnyal befolyásolta az a tény, hogy az első angol bevándorlók két, alapvetően eltérő csoportot alkottak. Az angol bevándorlók első csoportja 1607 májusában érkezett a mai Virginia állam területére. Ez a csoport alapozta meg a déli államokban a rabszolgamunkán alapuló ültetvényes gazdálkodást. Jelentős impulzust adott ennek a folyamatnak, amikor 1619-ben egy holland hajóval megérkeztek az első afrikaiak Virginiába. Az afrikaiakat kezdetben szerződéssel munkára kényszerített szolgálkként alkalmazták háztartásokban és ültetvényeken, a rabszolgaság intézményrendszere csak néhány évtizeddel később alakult ki.¹³ A virginiai ültetvényes gazdálkodás alapjain jött létre a függetlenség kivívása után az Egyesült Államok sajátos gazdasági és politikai rendszere.¹⁴ Az „alapító atyák” – az Amerikai Egyesült Államok azon vezetői, akik aláírták a függetlenségi nyilatkozatot, vagy az egyesült Államok alkotmányát (a szerk.) –, közül számosan – mint például George Washington, Thomas Jefferson, James Madison – virginiai ültetvényes rabszolgatartókból váltak politikussá.¹⁵

A bevándorlók másik csoportja a vallási üldözések miatt menekült Angliából.

A pilgrimek hajója 1620 novemberében kötött ki a mai Massachusetts állam partjainál és megalapította az úgynevezett Plymouth gyarmatot. A területen élő indián törzsek barátságosan fogadták a jövevényeket és segítették őket az első tél viszontagságainak elviselésében. Erre a hagyományra épül a hálaadás napjának megünneplése minden év november végén. Az Egyesült Államok északkeleti részén letelepedett bevándorlók Új-Angliának nevezték el a régiót. 1776-ban a „Bostoni teadélután” ebből a térségből indult el a függetlenségi háború, amely a 13 gyarmat Nagy-Britanniától való elszakadásához és a független szövetségi állam kialakulásához vezetett.¹⁶

Thomas Jefferson elnöksége alatt 1801 és 1809 között nagy hangsúlyt fektetett az ország területének növelésére azzal a céllal, hogy minden fehér farmert földhöz juttasson. Ezért vásárolta meg 1803-ban Franciaországtól 15 millió dollárért a Louisiana területet, amely abban az időben jóval nagyobb volt a mai hasonló nevű államnál. Míg Franciaországgal jó kapcsolatokat épített ki, addig Nagy-Britanniával konfliktusba keveredett a brit haditengerészet által kezdeményezett úgynevezett

12 Federalists and Democratic Republicans <https://www.youtube.com/watch?v=3t8d45QRHkg>, (Letöltés ideje: 2022)

13 Were the First Americans Who Arrived in Virginia in 1619. Indentured Servants Or Were They Enslaved? https://www.youtube.com/watch?v=V6Md_P5TDH4 (Letöltés ideje: 2022)

14 ACEMOGLU, Daron-ROBINSON, A. James: Why Nations Fail. The Origins of Power, Prosperity, and Poverty. Crown Publishers, New York, 2012. ISBN 978-0-307-71921-8, 19–28.

15 Virginia Company <https://www.youtube.com/watch?v=mmwWYUolqVs> (Letöltés ideje: 2022)

16 The Reason the Pilgrims Came to America <https://www.youtube.com/watch?v=CO42HMOo>, (Letöltés ideje: 2022)

„impressment” miatt.¹⁷ Egy, a britekkel való kereskedelmet gátló törvénnyel kívánta megszüntetni az amerikai kereskedelmi érdekeket sértő brit haditengerészeti akciókat. A törvény azonban az elnök szándékával ellentétes hatást váltott ki, mivel súlyosan sértette az amerikai kereskedők érdekeit, akiknek fontos bevételt biztosított a dohány, a gyapot és a faárúk európai exportja. A bírálatok hatására az elnök a törvény visszavonására kényszerült.

A következő demokrata republikánus elnök James Madison (1809–1817) hivatali ideje alatt folytatódott a tengeri konfliktusok sorozata. Madison elnök javaslatára 1812 júniusában a kongresszus megszavazta a hadüzenetet Nagy-Britannia ellen. Az északkeleti államok, ahol még voltak a Föderalista Pártnak befolyásos bázisai, ellenezték a háborút. A központi kormánnyal való vita a háború miatt odáig fajult, hogy az északi államokban az uniótól való elszakadás gondolata is felmerült. Mind a szárazföldi haderő, mind a haditengerészet tekintetében Nagy-Britannia sokkal erősebb volt, viszont erői nagy részét lekötötte a Franciaország elleni háború. Az amerikaiak felkészületlenek voltak a háborúra minden szempontból. Döntő katonai sikert két év alatt egyik fél sem ért el. A britek átmeneti sikere kimerült abban, hogy 1814 augusztusában elfoglalták és felégették Washingtont. Decemberben pedig döntő vereséget szenvedtek New Orleans városánál az Andrew Jackson tábornok parancsnoksága alatt harcoló amerikai csapatoktól. A háborúnak az 1814 decemberében Gentben aláírt békeszerződés vetett véget. A háború nem változtatott a státus quon. Andrew Jackson tábornok katonai sikere és megnövekedett népszerűsége megnyitotta számára az utat az elnöki hatalomhoz.¹⁸

A demokrata republikánusok kezdettől fogva ellenezték a nemzeti bank létrehozását.

A bank alapító dokumentumban meghatározott húsz év 1811-ben lejárt. James Madison elnök továbbra is feleslegesnek ítélte, ezért nem javasolta a kongresszusnak a bank működési engedélyének meghosszabbítását. A háború után kialakult pénzügyi helyzet azonban ismét bebizonyította, hogy az adósságok rendezéséhez és a gazdaság stabilizálásához szükség van a központi bankra, ezért 1816-ban létrehozták a második nemzeti bankot húsz évre szóló működési engedéllyel. Ez alkalommal a Legfelsőbb Bíróság határozatában megerősítette, hogy a bank működése nem ellentétes az alkotmánnyal. Ennek ellenére a központi bank ügye továbbra is vitatott maradt, főleg a déli és a nyugati államokban.¹⁹

17 War of 1812 Impressment <https://www.youtube.com/watch?v=vXFy3g6oxAc> (Letöltés ideje: 2022)
Az Európában zajló háborúk miatt Nagy-Britannia stratégiai okokból korlátozni akarta az Egyesült Államok és Európa közötti tengeri kereskedelmet. Az amerikai kereskedelmi flotta gyengítése céljából hadihajói arra kényszerítették (impressed) az amerikai tengerészeket, hogy hagyják el hajóikat és az angol hadihajókon szolgáljanak, arra való hivatkozással, hogy angol állampolgároknak tekintik őket. A tengeri kereskedelem korlátozása mellett a brit haditengerészetnek az is feladata volt, hogy legénységet toborozzon, mivel a háború miatt szükség volt a haditengerészet bővítésére. Ezt a gyakorlatot egészen a napóleoni háborúk végéig folytatták.

18 The War of 1812. *U.S. History Review* <https://www.youtube.com/watch?v=jp2oN8mTINc>, (Letöltés ideje: 2022)

19 US Economic History 3 – National Banks’ Rise and Fall
<https://www.youtube.com/watch?v=fx-5ivox9ZE> (Letöltés ideje: 2022)

Az 1812-es háború után a patriotizmus fontos mozgósító erővé vált az országban és ez lényegesen rontotta a Föderalista Párt helyzetét a háborúban tanúsított magatartása miatt. Ezt használta ki az 1816-os elnökválasztáson James Monroe a Demokrata Republikánus Párt jelöltje, aki döntő győzelmet aratott föderalista ellenfele felett. Monroe elnök George Washington nézeteihez tért vissza, a politikai pártokat károsnak tartotta a társadalomra gyakorolt megosztó hatásuk miatt. Ezért elnökként mindent megtett annak érdekében, hogy a föderalistákat eltüntesse a közéletből. Országjáró körútjai során legfontosabb céljának tekintette a nemzeti érzelmek erősítését. Egyik bostoni programja során a helyi lap ezzel a címmel üdvözölte az elnököt: „The Era of Good Feelings” (a jó érzések kora). Ez a mondat vált a következő évtized közérzetének tipikus jellemzőjévé az Egyesült Államokban. James Monroe népszerűségét bizonyítja, hogy 1820-ban példátlan többséggel választották újra.²⁰

James Monroe elnöksége nemcsak a politikai pártok háttérbe szorításával hagyott maga után fontos örökséget, hanem külpolitikai doktrínájával is. Az 1823-ban meghirdetett „Monroe Doktrína” figyelmeztetést intézett az európai hatalmakhoz, hogy az amerikai kontinens ügyeibe való bármely beavatkozási kísérletet az Egyesült Államok saját békéjét és biztonságát fenyegető cselekménynek minősít. Az európai hatalmak gyarmati státuszban lévő területeinek ügyeibe az Egyesült Államok nem avatkozik be, azonban bármely európai hatalom kísérletét a függetlenné vált országok ellenőrzésére vagy elnyomására, az Egyesült Államok barátságtalan lépésnek tekinti.²¹

Monroe elnök politikai pártellenes felfogása nemcsak a Föderalista Párt végleges megszűnését eredményezte, hanem hozzájárult a Demokrata Republikánus Párt meggyengüléséhez is. A párt fokozatosan elveszítette belső kohézióját, ez pedig a kormányzás célirányosságát is negatívan befolyásolta. A párton belül egymással szemben álló frakciók alakultak, növekedtek az egyéni előnyszerzésre irányuló törekvések és elszaporodott a korrupció. Ezek a folyamatok hozzájárultak az első politikai pártrendszer megszűnéséhez és új pártok kialakulásához.²²

A pártrendszer fejlődésének második szakasza

1828-ban Andrew Jackson elnökké választásával számos fontos változás kezdődött az Egyesült Államokban. A legfelső politikai döntéshozatali testületekbe egy új generáció tagjai léptek be. Az addigi elnököktől eltérően, akik valamennyien az arisztokrata tanult elit képviselői voltak, Jackson a közemberek képviselőjeként került az elnöki székbe. Elnökké választása után megalapította a Demokrata Pártot, amely támaszkodott a Jefferson által alapított Demokrata Republikánus Párt hagyományaira. Fő társadalmi bázisának a déli farmereket tekintette, akik gyanakvással figyelték a növekvő szakadékot a gazdagok és szegények között. A növekvő társadalmi egyenlőtlenségekért a bankárokat, kereskedőket és pénzügyi spekulánsokat tették

20 Era of Good Feelings Explained <https://www.youtube.com/watch?v=S-k9O9zgxwE>, (Letöltés ideje: 2022)

21 VALONE, Stephen J. (szerkesztő): idézett mű, 15–16.

22 Monroe's Failed Era of Good Feelings. How He Tried to Kill Political Parties and Failed. https://www.youtube.com/watch?v=Q_d2Ajc7JP8 (Letöltés ideje: 2022)

felelőssé. Támogatta a vagyoni követelmények megszüntetését és a szavazati jog kiterjesztését minden fehér felnőtt férfi számára.

Andrew Jackson elnökségét ellentmondásosnak értékeli az utókor. A pozitívumok mellett számos negatív örökség is kapcsolódik a nevéhez. Az addigi elnökök közül ő vétőzta meg a törvényhozás legtöbb kezdeményezését. Kíméletlen területszerző háborúkat folytatott az őslakos indiánok ellen. Az ő kezdeményezése volt az úgynevezett „Indian Removal Act”, amelynek következményeként 45 ezer indián őslakost telepítettek erőszakkal a Mississippi folyótól nyugatra fekvő területekre. A negatív örökség része továbbá a második nemzeti bankkal kapcsolatos magatartása, ugyanis elnöki vétőval megakadályozta, hogy a bank 1836-ban lejárt működési engedélyét a Törvényhozás meghosszabbítsa. Ezzel jelentős károkat okozott az amerikai gazdaságnak a következő évtizedekben.²³

Jackson önféjű politikája miatt számos támogatója elpártolt tőle és egy új párt, a Whig Párt szervezésébe kezdett. Az új párt támogatottsága gyorsan nőtt és az 1830-as években több helyet sikerült megszereznie a Törvényhozásban. A párt programjában előírta a hazai ipar fejlesztését és vámokkal való védelmét. Fontosnak tartotta a nemzeti bank szerepét a fokozatosan piacorientálttá váló amerikai gazdaság stabilitásában. A Whig Párt a Törvényhozást tekintette a legfontosabb hatalmi ágának és Jackson elnököt a végrehajtó hatalom túlsúlyossá tétele miatt is bírálta. Elítélte a rabszolgaságot, és ellenezte az ország területének háborúk útján történő növelését, a „Manifest Destiny” koncepciót.²⁴ A Whig Párt első országos sikerét az 1840. évi elnökválasztáson érte el, amikor a párt jelöltjét William Henry Harrisont választották elnökké, aki hivatalba lépése után egy hónappal meghalt. John Tyler alelnök vette át az elnöki funkciót. Elnöksége négy éve alatt a Whig Párt többségben volt a Törvényhozásban.²⁵

Az 1844. évi elnökválasztást ismét demokrata jelölt, James Polk nyerte meg. A whigek a Törvényhozásban is elveszítették többségüket. Polk elnök a „Manifest Destiny” híve volt, és ennek jegyében folytatott területszerző háborúkat, amelyek eredményeként hét új állam csatlakozott az unióhoz. A Törvényhozásban a Whig Párt képviselői tiltakoztak az erőszakos területszerzés ellen. Közöttük volt az Illinois államból frissen megválasztott fiatal képviselő, Abraham Lincoln is.

Az északi szabad és a déli rabszolgatartó államok száma közötti egyensúly megőrzése kezdettől fontos volt az unió számára. Az új államok csatlakozásával az egyensúly fenntartása egyre nehezebbé vált. A déli államok a rabszolgaság bevezetése az északi

23 Andrew Jackson: Founder of the Democratic Party (1829–1837) <https://www.youtube.com/watch?v=z-RAfQJYIWE> (Letöltés ideje: 2022)

24 A „Manifest Destiny” (kinyilatkoztatott sors) kifejezést John O’Sullivan újságíró alkotta 1845-ben, amikor Polk elnöksége alatt az Egyesült Államok területszerző háborúkat folytatott Mexikó ellen. A kifejezés annak a gondolatnak összefoglalása, amely szerint az Egyesült Államoknak Isten adta joga, hogy a két óceán partjáiig terjedő birodalmat építsen. Ahogy növekedett az unióhoz csatlakozott államok száma, úgy váltak az elképzelések egyre ambiciózusabbá. A 19. század második felében a kifejezés használata háttérbe szorult, majd a század végén ismét előkerült az újabb területszerzések kapcsán.

25 A Brief History of the Whig Party <https://www.youtube.com/watch?v=PbJhMJvWbTE> (Letöltés ideje: 2022) The History of the US Whig Party <https://www.youtube.com/watch?v=T7zPWGKJYOK> (Letöltés ideje: 2022)

államok a rabszolgaság betiltása mellett foglaltak állást. 1820-ban „Missouri-kompromisszum” néven már született egy megoldás erre a problémára.²⁶

Az új államok, különösen Kalifornia 1850-ben történt csatlakozásával a rabszolgaságot tartó és a szabad államok egyensúlyban tartásával kapcsolatos vita egyre kezelhetlenebbé vált.

A pártjával szakító volt demokrata elnök, Martin Van Buren új pártot alapított „Free-Soil Party” (Szabad-Föld Párt) néven. Az új párt követelte, hogy a rabszolgaság intézménye ne terjedjen tovább az új államokban. A párt mindössze hat éven át létezett (1848–1854 között) azonban rabszolgaság ellenes tevékenységével jelentős hatást gyakorolt a közéleti vitákra.²⁷

A gyapottermeléssel nagy profitot szerző déli államok továbbra is ragaszkodtak a rabszolgaságot tartó rendszer fenntartásához. A folyamatos területszerzés és új államok csatlakozása növekvő megosztottságot okozott a pártok között és a pártokon belül is. Drámai helyzetet teremtett a Kansas-Nebraska Törvény elfogadása 1854-ben, amely az úgynevezett „szuverenitás koncepció” alapján az újonnan csatlakozott államok lakosságára bízta a döntést, hogy szabad vagy rabszolgaságot tartó államban kívánjanak élni. Ez a törvény felülírta az 1820-évi Missouri Kompromisszumot, amely szerint a rabszolgaság nem terjeszthető tovább a 36 fok 30 perc szélességi körtől északra.²⁸

A Kansas-Nebraska Törvény elfogadása hatására az északi államokból sokan vándoroltak Kansas területére, hogy szavazatukkal biztosítsák a szabad állam státuszt. Erőszakos összetűzésekre is sor került a rabszolgaság védelmezőivel, amelyek halálos áldozatokhoz vezettek. A törvény drámai hatást gyakorolt a pártrendszerre, mind a Whig Párt, mind a Demokrata Párt véglegesen északi és déli frakcióra szakadt. Közben elindult egy új párt, a Republikánus Párt szervezése. Az északi Whig frakció csatlakozott az új párthoz és a Whig Párt, mint szervezet megszűnt. Abraham Lincoln is kilépett a Whig Pártból és csatlakozott a szerveződő Republikánus Párthoz, amelynek 1856-ban vezetője lett. A Demokrata Párt nem szűnt meg, de jelentősen meggyengült. Annyi befolyása azonban még maradt, hogy az új Republikánus Párt jelöltjével szemben sikerült hatalomba segíteni elnökjelöltjét, James Buchanant, aki nem tudta kezelni a kialakult súlyos helyzetet. 1860-as választásokon a Republikánus Párt fölényes győzelmet aratott. Abraham Lincoln elnökké választása mellett a párt megszerezte a többséget a kongresszus mindkét házában. A közelgő polgárháború veszélyét ekkor azonban már nem lehetett megállítani.²⁹

26 Missouri Compromise <https://www.youtube.com/watch?v=68gi3COA9Fo> (Letöltés ideje: 2022) 1820-ban, amikor Missouri állam kérte felvételét az unióba rabszolgaságot tartó államként, az Északi államok erőteljes tiltakozással reagáltak. Végül sikerült kompromisszumos megoldást találni. Missourival együtt vették fel Main államot szabad államként, amelyet Massachusetts szabad állam területéből választottak le. Az államok száma ekkor 22 volt, 11 rabszolgaságot tartó, 11 szabad állam alkotta az uniót. A megoldás „missouri kompromisszum” néven vált ismertté.

27 The Free Soil Party Explained. Forrás: https://www.youtube.com/watch?v=he_DampwkCA, (Letöltés ideje: 2022)

28 A Brief History of Whig Party <https://www.youtube.com/watch?v=PbJhMJVWbTE>, (Letöltés ideje: 2022)

29 The Whig's Collapse! Why Slavery Killed the Age of Jackson <https://www.youtube.com/watch?v=-b1DzG1IATk> (Letöltés ideje: 2022)

A 19. század első felében a pártrendszer fejlődésével párhuzamosan lényeges átalakulás történt a gazdaságban és a társadalomban is. A közlekedés és a kommunikáció területén bekövetkezett gyors technológiai változások megteremtették az egységes piacgazdaság alapjait. Az ország északkeleti részén fejlődésnek indult a gyár-
ipar, amely nagymértékben hozzájárult a területileg gyors ütemben növekvő ország gazdaságának egységes rendszerbe foglalásához.³⁰ A növekvő számú európai bevándorló, akik nagy része a keleti partvidéki városokban telepedett le, biztosította az ipar munkaerő igényeit.³¹ A „bennszülött protestánsok” aggodalommal figyelték a növekvő számú katolikus és zsidó vallású európai bevándorló megjelenését.

A kialakult sztereotípiák szerint a katolikusokat a Vatikán ügynökeinek tekintették, a zsidó vallású embereket pedig pénzügyi spekulánsoknak minősítették. A vélt veszély elhárítása szándékával Amerikai Párt néven politikai pártot is alapítottak. Céljaikról azonban nagyon szűkszavúan vagy egyáltalán nem nyilatkoztak a nyilvánosság előtt. A külső megfigyelők számára titokzatosnak tűnő szervezet tagjai rendszerint a „nem tudjuk” választ adták a céljaikkal kapcsolatos kérdésekre. Ezért széles körben úgy váltak ismertté, mint „Semmit Tudó Párt” (Know-Nothing Party). A párt mindössze néhány évig létezett, majd a polgárháború előtti politikai átalakulások közepette eltűnt. Említeni csak azért érdemes, mert öröksége a katolicizmus ellenesség még sokáig fennmaradt.³²

A pártrendszer fejlődésének harmadik szakasza

Az első két politikai pártrendszer nem tudta kezelni az ország bonyolult társadalmi, politikai és gazdasági problémáit. A rabszolgasággal kapcsolatos súlyos ellentéteket az addig alkalmazott eszközökkel már nem lehetett megoldani. Az alapvető változások iránti igényt jelezte az új párt jelöltjének, Abraham Lincolnnak elnökké választása.³³ Lincoln megválasztása előtt azt ígérte, meghagyja a rabszolgaságot azokban az államokban, ahol akkor az már létezett. Ennek ellenére megválasztása után fél éven belül összesen 11 déli rabszolgatartó állam Törvényhozásának döntése alapján kilépett az unióból és létrehozta a Konföderációt. 1861 áprilisában kitört a polgárháború. A háború első két évében a harcok váltakozó sikerrel folytak, azonban a második két évben az északi haderő fokozatosan fölénybe került. 1865 áprilisában a déli csapatok kapitulációjával véget ért a háború. Az áldozatok száma meghaladta 600 ezret.³⁴

30 The Market Revolution: Crash Course US History <https://www.youtube.com/watch?v=RNftccwAoI0>, (Letöltés ideje: 2022)

31 The Market Revolution's Effect on Society <https://www.youtube.com/watch?v=oK-wET62n-Y>, (Letöltés ideje: 2022)

32 America's Forgotten Political Party: The Know-Nothings <https://www.youtube.com/watch?v=qA5i4AQ7IB8> (Letöltés ideje: 2022)

33 A Déli államok tiltakoztak Lincoln megválasztása ellen, ismerve rabszolgaság ellenes felfogását. Kilenc államban még szavazatot sem kapott. Az Északi államokban viszont erős volt a támogatottsága és a legnagyobb államokban megszerezte a szavazatok döntő többségét, ennek köszönhetően az elektori szavazatok többségét is. History of American Political Parties Part 1. <https://www.youtube.com/watch?v=2L7SzikqM5A> (Letöltés ideje: 2022)

34 The Civil War, Part One. Crash Course US History <https://www.youtube.com/watch?v=rY9zHNOjGrs> (Letöltés ideje: 2022) States Which Seceded <https://ehistory.osu.edu/articles/states-which-seceded> (Letöltés ideje: 2022)

1863 januárjában Lincoln elnöki rendelettel megszüntette a rabszolgaságot. A rendelet végrehajtása a háborús körülmények között nem volt egyszerű. A valóságban úgy történt, hogy a rabszolgák megszöktek gazdáiktól és az északi csapatok által ellenőrzött területekre menekültek. A polgárháború alatt a rabszolgaság megszüntetése terén nem lehetett áttörést elérni, azonban elindult egy folyamat, amely elvezetett a 13. és 14. alkotmány kiegészítéshez és a rabszolgaság jogilag megalapozott felszámolásához.

A polgárháború után a Republikánus Párt vette át a vezető szerepet. A Demokrata Párt, amelynek fő bázisa a déli államokban volt, csak lassan jutott ki a válsághelyzetből. Franklin D. Rooseveltné választásával 1932-ben bekövetkezett fordulatig a Republikánus Párt 12, a Demokrata Párt 4 alkalommal szerezte meg az elnöki pozíciót. A Képviselőházban 22 választási ciklusban volt republikánus, és 13 ciklusban volt demokrata többség. A szenátusban az arány 31 és hat volt szintén a republikánusok javára.³⁵

A polgárháború utáni újjáépítés folyamatát lényegesen módosította az 1876. évi elnökválasztás, amely nagyon szoros eredménnyel zárult a Republikánus Párt jelöltje Rutherford B. Hayes Ohio állam kongresszusi képviselője és a Demokrata Párt jelöltje, Samuel Tilden New York állam kormányzója között. Mind a populáris mind az elektori szavazatok többségét Tilden nyerte kis többséggel, azonban három déli államban a két párt nem tudott megállapodásra jutni a szavazatok összeszámlálásával kapcsolatban. Ezért egy 15 tagú kongresszusi bizottságra bízta a döntést, amely Hayes republikánus jelöltet nyilvánította győztesnek. A demokraták csak egy kompromisszum ellenében voltak hajlandók elfogadni ezt a döntést. A kompromisszum szerint a republikánus elnök elfogadta a déli demokraták követelését, hogy a központi kormány ne erőltesse tovább a polgári jogok ügyét, hagyja azt az államok hatáskörében. Ez a megegyezés megállította a teljes jogegyenlőség megvalósítására irányuló folyamatot és kezdetét vette az úgynevezett „Jim Crow” korszak.³⁶

A pártrendszer fejlődésének negyedik szakasza

A polgárháború utáni évtized a gyors gazdasági fejlődés időszaka volt. Az alkotmány és a gazdasági törvények megteremtették az egységes piac jogi feltételeit, ezt követően a vasúti hálózat kiépülése, a távíró és a telefon feltalálása hozzájárultak a gazdasági feltételek megteremtéséhez. Erős volt a technikai újító szellem, rekord számú találmányt jegyeztek be ebben az időszakban. A gazdasági és technológiai fejlődés hozzájárult néhány szupergazdag iparmágnás megjelenéséhez. Cornelius Vanderbilt a vasútépítésből, John D. Rockefeller az olaj üzletből, J.P. Morgan az acéliparból szerezte meg hatalmas vagyonát. A gazdasági növekedés eredményeinek elosztása azonban látványosan egyenlőtlen volt. Az ipari munkások érdekeinek védelmére létrejöttek az első szakszervezetek.³⁷

35 Party Division of United States Congress,
Forrás: https://infogalactic.com/info/Party_divisions_of_United_States_Congress

36 Jim Crow egy kitalált, nem létező fekete férfi neve, az ő alakját használták a vicclapok a feketék kigúnyolására.

37 The Industrial Economy. *Crash Course US History* 23.
<https://www.youtube.com/watch?v=r6tRp-zRUJs> (Letöltés ideje: 2022)

Az 1870-es évektől a nyugati államokban a farmerek is szervezkedni kezdtek és létrehozták a Néppártot (Populist Party). Néhány nyugati államban hatalomra került populista döntéshozók megadták a szavazati jogot a nőknek. A pártnak nem sikerült országos befolyásra szert tenni és mindössze négyéves fennállás után 1896-ban megszűnt. Azonban az általa felvetett gazdasági és társadalmi problémákat a későbbiek során nem hagyhatta figyelmen kívül sem a Demokrata, sem a Republikánus Párt.³⁸ A polgárháború utáni gyors gazdasági fejlődés együtt járt a korrupció terjedésével. Mark Twain „Az aranykor” (Gilded Age) jelzővel illette az időszakot, egyben rámutatott a korrupció terjedésének fő forrására. Szerinte abban a korban egyetlen bennszülett amerikai bűnöző politikai osztály létezett, a kongresszus.³⁹

Az aranykor egyik fontos jellemzője a politikai hatalom gyengülése, tekintélyvesztése és a gazdasági hatalom megerősödése volt. Tudományos mezbe öltöztetett nézetek igyekeztek bizonyítani, hogy az egész társadalom érdekeit szolgálja, ha a kormány nem avatkozik a nagy trösztök működésébe. A politika világában uralkodóvá vált a patrónus rendszer és a pénzügyi támogatás kormányzati kinevezésekkel történő viszonzása. A Republikánus Pártot a gazdag iparbárokhoz, a Demokrata Párt északi frakcióját pedig a bankvilághoz kötötték a kölcsönös érdekek. A déli demokráta az ültetvényesek érdekeit védve akadályozták a rabszolgaság felszámolását.

Az amerikai ipari kapitalizmus vadhajtásainak bírálata már az aranykorban megkezdődött. A 20. század elejére megértek a politikai feltételek, hogy a kormányok is foglalkozzanak a felgyülemlett társadalmi problémákkal. A progresszív korként számon tartott két évtized során – 1901 és 1921 között – három elnök, a republikánus Theodore Roosevelt és William H. Taft, valamint a demokrata Woodrow Wilson jóval nagyobb érzékenységet tanúsított a szociális problémák iránt, mint elődjük. A három progresszív elnök politikája arra irányult, hogy állami beavatkozással csökkentsék a nagy trösztök hatalmát.

A két republikánus elnök, Roosevelt és Taft politikai nézetei közel álltak egymáshoz, de vitáik voltak a legnagyobb trösztök feldarabolása kérdésében. Ezzel együtt Roosevelt elnöksége második terminusának végén Taftot ajánlotta a párt elnökjelöltjének az 1908-as választáson, aki meg is nyerte azt demokrata ellenfelével szemben. Azonban a vita elmérgesedése miatt Roosevelt úgy döntött, hogy megakadályozza Taft újraválasztását az 1912. évi választásokon. A Republikánus Párt konzervatív szárnya Taft jelölését támogatta. Ennek hatására Roosevelt kilépett a Republikánus Pártból és megalapította a Progresszív Pártot, ezzel szakadást idézett elő a republikánusok soraiban. Mindezek következményeként a Demokrata Párt jelöltje, Woodrow Wilson győzött. A választási kudarc a Progresszív Párt megszűnéséhez vezetett, tagjai csatlakoztak a Demokrata Párthoz. A két progresszív republikánus elnök neve szorosan összefonódik az imperialista politika kezdeteivel. A tengerészeti stratégiával foglalkozó elméleti munkák nagy hatást gyakoroltak Roosevelt elnökre és azokat igyekezett megvalósítani elsősorban a Közép- és Dél-amerikai államokkal kapcsolatban. Az egyik legfontosabb stratégiai döntése ezzel kapcsolatban a Panama-csatorna

38 Populist Movement <https://www.youtube.com/watch?v=bZ8fwJTXWjA> (Letöltés ideje: 2022)

39 What was the Gilded Age? (*US History*) Khan Academy <https://www.youtube.com/watch?v=2MEyuKGw6-A> (Letöltés ideje: 2022)

megépítése volt az első világháború előtt.⁴⁰ Theodore Roosevelt tömören így jellemezte hitvallását: „Speak softly and carry a big stick.”⁴¹

A következőkben a pártrendszer formálódásában szerepet játszott az a megfontolás, hogy az adott párt aktív, a gazdasági és társadalmi folyamatokat befolyásoló nagyobb, vagy a folyamatokat passzívabban kezelő kisebb kormányt tart ideálisnak. A progresszívek a nagyobb, a konzervatívok a kisebb kormány hívei voltak.⁴² A progresszív kornak a pártrendszer fejlődése szempontjából volt még egy említésre érdemes epizódja, az Amerikai Szocialista Párt megalakulása a 19. század utolsó éveiben. A párt, amelynek fő bázisai a szakszervezetek voltak, a progresszív elnökökhöz hasonlóan szociális reformokat tűzött ki célul, azonban jóval radikálisabb megoldásokat alkalmazott volna. Elnökjelölteket is indított a következő évtizedekben, azonban a populáris szavazatok kettő-öt százalékánál többet soha nem sikerül szereznie.⁴³

A harmadik progresszív elnök, a demokrata Woodrow Wilson pártállása mellett karakterében is lényegesen eltért két elődjétől. Önmagát karizma mentes teoretikus politikusként jellemezte, ellentétben Roosevelttel, aki a választók érzelmeire tudott erős hatást gyakorolni. Mindhárom elnököt összekapcsolta az erős végrehajtó hatalomba vetett hit. Wilson elnöksége idején három nagy területet kezelt kiemelten: a vámokat, a bankokat és a trösztöket. A kongresszussal együttműködve elérte a vámok csökkentését. A kongresszussal 1913-ban sikerült elfogadtatnia a Federal Reserve Act-et, amellyel létrehozták az Andrew Jackson elnöksége óta hiányzó központi bankot, a FED-et. Wilson elnökségének egy következő fontos vívmánya a választójog kiterjesztése a nőkre, amelyet a 19. alkotmánykiegészítés rögzített.⁴⁴

Wilson számára a legnagyobb nemzetközi kihívást az első világháborúban való részvétel jelentette. Az Egyesült Államok az egymás ellen harcoló felek mindegyikével aktív kereskedelmi kapcsolatokat tartott fenn, ezért ki akart maradni a háborúból. A háború kezdete óta eltelt több mint két év után azonban Wilson kénytelen volt feladni a semleges politikát és a kongresszus jóváhagyásával a központi hatalmak elleni szövetséghez csatlakozott. A döntésben stratégiai szempontból szerepet játszott az amerikai kereskedelmi hajók elleni fokozódó német tengeralattjáró hadviselés.⁴⁵

A három progresszív elnök képviselte a modern amerikai elnökök első nemzedékét. Közös vonásuk, hogy felismerték az új ipari kor követelményeit a kormányzással szemben. Az előző korokhoz viszonyítva a kormány szerepét erősítették a gazdaság és a piac szabályozásában. Ők formálták az imperialista külpolitikát a térség országaival való kapcsolatokban azon elv alapján, hogy minél biztonságosabb a világ

40 CROWL, Philip A.: Alfred Thayer Mahan. *The Naval Historian* in PARET, Peter (szerkesztő) *Makers of Modern Strategy*, Princeton University Press, Princeton, New Jersey, 1971, 444–477. Alfred Thayer Mahan https://www.youtube.com/watch?v=pMWOx27_B3qU (Letöltés ideje: 2022)

41 Szólj lágyan és viselj egy nagy furkósbotot.

42 President William Taft and the Split of the Republican Party <https://www.youtube.com/watch?v=CBIJKOlcJs> (Letöltés ideje: 2022)

43 History of the Socialist Party of America <https://www.youtube.com/watch?v=RQTJIPnKjhY>, (Letöltés ideje: 2022)

44 Women's Suffrage. *Crash Course Us History* 31. <https://www.youtube.com/watch?v=HGEMscZESdY> (Letöltés ideje: 2022)

45 The Progressive Era <https://www.youtube.com/watch?v=i0Q4zPR4G7M> (Letöltés ideje: 2022)

az amerikai üzlet számára, annál jobb minden amerikaiak. Wilson elnöksége idején ez az elv kiegészült a világ biztonságossá tételével a demokráciák számára.

Wilson elnökségének végével a progresszív korszak is véget ért. A következő évtizedben a korábbiaknál is erőteljesebben dominált a Republikánus Párt, mindegyiknek annak konzervatív szárnya. Az 1920-tól 1932-ig terjedő időszakban három republikánus politikus, Warren G. Harding, Calvin Coolidge és Herbert Hoover töltötte be az elnöki funkciót.

A kongresszus mindkét házában is republikánus többség volt egészen az 1932-ben bekövetkezett nagy fordulatig. A progresszív kort követő évtizedet „A harsány 20-as évek” (The Roaring 20s) néven tartja számon az utókor. Izgalmas változások sora jellemezte ezt az időszakot a gazdaság, a társadalom és a kultúra területén egyaránt. A három republikánus elnök csökkentette a gazdaság kormányzati eszközökkel történő szabályozását. Az üzletbarát politika jót tett a gazdaságnak, új iparágak jelentek meg, mint a repülőgépgyártás, az elektronikai ipar és a vegyipar. Ugyanakkor tovább nőtt a társadalmi egyenlőtlenség. Az amerikaiak öt százalékának a nemzeti jövedelemből nagyobb volt a részesedése, mint az alacsonyabb jövedelmi kategóriák 60 százalékának. A bevándorlási politika területén jelentős változás történt a kvóták csökkentésével és a bevándorlás tilalmának bevezetésével egyes régiókból, mint például Ázsia.⁴⁶

A 19. század utolsó évtizedének végén mind a Republikánus, mind a Demokrata Pártban felismerték, hogy az ipari társadalom korába történő átmenet kihívásaira meg kell találni a megfelelő megoldásokat. Mindkét pártban lényeges átalakulás történt, de még három évtizeden keresztül, a demokrata Wilson nyolcéves elnökségétől eltekintve, csak a republikánusok kaptak felhatalmazást a választóktól, hogy a gyakorlati politikában is megvalósítsák elképzeléseiket. A harmadik évtizedben „a harsány 20-as évek” végén a New Yorki tőzsde összeomlása és a világválság egy addig példa nélküli kihívás jelent meg az amerikai választók számára. A választ az 1932-es elnökválasztás alkalmával az amerikai társadalom abban vélte megtalálni, hogy a Demokrata Párt jelöltjét, Franklin D. Rooseveltet segítette hatalomba. Több mint hét évtizedes sikertelenség után a demokraták lehetőséget kaptak, hogy egy sorsdöntő pillanatban kivezessék az országot egy súlyos belső válsághelyzetből, amely később még egy nemzetközi válsághelyzettel, a második világháborúval is kiegészült. Ezzel lezárult az amerikai politikai pártrendszer fejlődésének negyedik szakasza. Ekkor a Republikánus Pártnak 55 millió, a Demokrata Pártnak 75 millió regisztrált szavazója volt.⁴⁷

46 The Roaring 20's. *Crash Course US History* <https://www.youtube.com/watch?v=VfOR1XCMf7A>, (Letöltés ideje: 2022)

47 A History of the Republican Party <https://www.youtube.com/watch?v=IvLMjFJmrwk> (Letöltés ideje: 2022)

A History of the Democratic Party <https://www.youtube.com/watch?v=5Z-dqixRaWo>, (Letöltés ideje: 2022)

Összegzés

Az amerikai pártrendszer fejlődésének, a pártok gazdasági és társadalmi valóságához való alkalmazkodásának tanulmányozása számos további következtetésre adhat lehetőséget. Az Egyesült Államok történetének a második világháborút követő időszakában a társadalmi támogatás megszerzéséért, a győzelem reális esélyével már csak két párt, a Demokrata- és a Republikánus Párt volt képes a versengésre. Ez a mai korba átvezető történet azonban egy következő tanulmány tárgya lehet.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- ACEMOGLU, Daron-ROBINSON, A. James: Why Nations Fail. The Origins of Power, Prosperity, and Poverty. *Crown Publishers*, New York, 2012. ISBN 978-0-307-71921-8, 19–28.
- CROWL, Philip A.: Alfred Thayer Mahan: The Naval Historian, in PARET, Peter (szerkesztő) *Makers of Modern Strategy*, Princeton University Press, Princeton, New Jersey, 1971, 444–477.
- HAMILTON, Alexander – MADISON, James – JAY, John: A föderalista. Értekezések az amerikai alkotmányról. *Európa Könyvkiadó* Budapest, 1998.
- VALONE, Stephen J. (szerkesztő): Two Centuries of U.S. Foreign Policy, Praeger, Westport, Connecticut, 1995. ISBN 0-275-95325-4
- WOOD, Leonard C. GABRIEL, Ralph H. BILLER, Edward L.: America: Its People and Values, Harcourt Brace Jovanovich, Inc. USA, 1971, ISBN 0-15-377801-6 72–75.

INTERNETES FORRÁSOK

- A Brief History of the Whig Party <https://www.youtube.com/watch?v=PbJhMJvWbTE>
- A History of the Democratic Party <https://www.youtube.com/watch?v=5Z-dqixRaWo>
- A History of the Republican Party <https://www.youtube.com/watch?v=IvLMjFJmrwK>
- Alfred Thayer Mahan https://www.youtube.com/watch?v=pMWOx27_B3qU
- America's Forgotten Political Party: The Know-Nothings <https://www.youtube.com/watch?v=qA5i4AQ7IB8>
- Andrew Jackson: Founder of the Democratic Party (1829–1837) <https://www.youtube.com/watch?v=z-RAfQJYIWE>
- Era of Good Feelings <https://www.youtube.com/watch?v=S-k9O9zgxwE>
- Federalists and Democratic Republicans <https://www.youtube.com/watch?v=3t8d45QRHkg>
- Federalist Party <https://www.youtube.com/watch?v=SPK5vb55U74>
- Gilded Age Politics: Crash Course US History 26 <https://www.youtube.com/watch?v=Spgdy3HkcSs>
- History of American Political Parties (Part One) <https://www.youtube.com/watch?v=2L7SzikqM5A>
- History of the Socialist Party of America <https://www.youtube.com/watch?v=RQTIIPnKjhY>
- Jay Treaty of 1794, <https://www.youtube.com/watch?v=8Sc770HD88A>
- Missouri Compromise <https://www.youtube.com/watch?v=68gi3COA9Fo>
- Monroe's Failed Era of Good Feelings. How He Tried to Kill Political Parties and Failed https://www.youtube.com/watch?v=Q_d2Ajc7JP8
- Party Division of United States Congress https://infogalactic.com/info/Party_divisions_of_United_States_Congress
- Populist Movement <https://www.youtube.com/watch?v=bZ8fwJTXWjA>
- President William Taft and the Split of the Republican Party <https://www.youtube.com/watch?v=CBIIKOIcJs>

- Reconstruction and 1876: Crash Course US History, 22
<https://www.youtube.com/watch?v=novsS7pMApI>
- States Which Seceded <https://ehistory.osu.edu/articles/states-which-seceded>
- Tammany Hall <https://www.history.com/topics/us-politics/tammany-hall>
- The Industrial Economy: Crash Course US History 23 <https://www.youtube.com/watch?v=r6tRp-zRUJs>
- The Civil War, Part One, Crash Course US History <https://www.youtube.com/watch?v=rY9zHNOjGrS>
- The Civil War, Part Two, Crash Course US History <https://www.youtube.com/watch?v=GzTKccmj-i>
- The Free-Soil Party Explained https://www.youtube.com/watch?v=he_DampwkCA
- The History of the US Whig Party <https://www.youtube.com/watch?v=T7zPWGKJYOk>
- The Industrial Economy: *Crash Course US History* 23 <https://www.youtube.com/watch?v=r6tRp-zRUJs>
- The Market Revolution: Crash Course US History <https://www.youtube.com/watch?v=RNftccwAoI0>
- The Market Revolution's Effect on Society <https://www.youtube.com/watch?v=oK-wET62n-Y>
- The Progressive Era <https://www.youtube.com/watch?v=i0Q4zPR4G7M>
- The Reason the Pilgrims Came to America <https://www.youtube.com/watch?v=COd42HMoo>
- The Roaring 20's: Crash Course US History <https://www.youtube.com/watch?v=VfOR1XCMf7A>
- The War of 1812, <https://www.youtube.com/watch?v=jp2oN8mTINc>
- The Whig's Collapse! Why Slavery Killed the Age of Jackson
<https://www.youtube.com/watch?v=-b1DzG1IATk>
- US Economic History 3 – National Banks' Rise and Fall <https://www.youtube.com/watch?v=fx-5ivox9ZE>
- Virginia Company <https://www.youtube.com/watch?v=mmwWYUolqVs>
- The War of 1812, <https://www.youtube.com/watch?v=jp2oN8mTINc>
- War of 1812 Impressment <https://www.youtube.com/watch?v=vXFy3g6oxAc>
- Were the First Americans Who Arrived in Virginia in 1619 Indentured Servants Or Were They Enslaved?
https://www.youtube.com/watch?v=V6Md_P5tDH4
- Westward Expansion: Crash Course US History 24
<https://www.youtube.com/watch?v=Q16OZkgSxfM&t=29s>
- What was the Gilded-Age? (US History) Khan Academy
<https://www.youtube.com/watch?v=2MEyuKGw6-A>
- Women's Suffrage: Crash Course Us History 31 <https://www.youtube.com/watch?v=HGEMscZESdY>